Az új ösztöndíj rendelet margójára

Negyven esztendeje, hogy az Egyetemre kerültem, egy emberöltő kapcsol hazai egyetemeink életéhez. Sokat és lényegesen megváltozott az elmult idő alatt ez az élet, de talán legnagyobb a változás az egyetemnek hallgatóihoz való viszonyában.

Felszabadulásunkig a tanulás a diák magánügye volt. Ha bírta anyagiakkal, vagy pénztelen létére, vállalta évek keserves küzdelmét a tanulásért, beíratkozott és — tanult vagy nem tanult. Felelősségre senki nem vonta, hogy elért-e eredményt vagy sem, csak az ő dolga volt. Igaz, hogy támogatni sem támogatta sem az állam, sem a társadalom, hiszen még a harmincas években is csak 4,1 százaléka kapott a hallgatóságnak ösztöndíjat és a jelentős összeget kitevő vizsgadíjat mindössze 6,5 százaléknak, a tandíjat is csak 14,6 százaléknak engedték teljesen el.

Széchenyi álma, a kiművelt emberfők sokasága, lassan, nagyon lassan haladhatott csak ilyen viszonyok között, a megvalósulás felé.

Távolról sem azért, mintha kimművelésre érdemes emberfő nem akadt volna az ország lakosságának zömét kitevő munkás és szegényparaszt szülők gyermekei között, hely is állott rendelkezésükre egyetemeinken, de a tehetősség szelektált és nem a tehetség.

Intézményesen nem sietett segítségükre az államhatalom, mert a kiművelt emberfők sokasága nem volt kívánatos számára.

Felszabadulásunkkal hatalmasat változott a helyzet. Tágra nyíltak az egyetemek, főiskolák kapui, évről-évre növekvő számarányban tódultak be rajtok azok, akiknek szülői számára, még ha vágyuk, tehetségük vonzotta volna is, nem nyílott alkalom a tanulásra, hiszen 1925-ben pl. mindössze 2,3 százalék volt egyetemeinken a munkás és 0,5 százalék a szegényparaszt származású hallgatók számaránya. Népi demokráciánk egyik legfontosabb feladatának ismeri országunk lakosságának többségét kitevő osztályok gyermekei számára biztosítani a tanulás, a szakmai művelődés lehetőségét, elhárítva előlük a legsúlyosabb akadályt, az anyagi gondokat.

Az utolsó évek alatt egymást érték a párt és a kormány gondoskodását mutató rendeletek: a vizsgadíjak teljes-, a tandíjak közel teljes eltörlése, a diákotthonok számának szaporítása, ösztöndíjak soha nem álmodott bőségben való létesítése, magyarnyelvű, a tudományok mai színvonalán álló tankönyvek tömeges megjelentetése.

El kellett, hogy mondjam ezt, mert mikor a mának egyetemi és főiskolai hallgatója felveszi ösztöndíját, mikor a diákotthon barátságos, jól fűtött lakó- vagy tanulószobájában készül tárgyaiból, használva a számára készült jegyzeteket, tankönyveket, mindezt természetesnek, magától értetődőnek találja. Pedig csak kellett volna, hogy mindig így legyen, hogy a nemzet jövőjének záloga, tanulni vágyó fiatalsága kapjon mindent, ami képzéséhez, tanulmányainak nyugodt folytatásához szükséges, hiszen az ő szorgalmán, tudásán majdani munkáján épül a jövő minden sikere.

De nem így volt. Nagyon téved, tehát a mának az az egyetemi és főiskolai hallgatója, aki úgy véli, hogy avval a ténnyel, hogy beíratkozott valamelyik főiskolára, egyúttal már jogos igénylője is mindazon kedvezményeknek, melyeket kormányzatunk biztosít, dolgozó népünk eredményeinek segítségével, kultúránk leendő munkásai számára. Nem, ezeket a hatalmas összegeket emésztő juttatásokat ki kell érdemelni.

Szocialista államunk senkitől sem követel ingyen munkát, még a jövő munkásait, a pályára készülő ifjúságot is segíti célja elérésében, de viszont senkit ingyen, munka nélkül el nem tart. A szocializmus egyik alapelvét: „mindenki tehetsége szerint, mindenkinek munkája után", tükrözi az új, február 1-én életbe lépő ösztöndíj rendelet.

A rendelet, dolgozó népünk áldozatvállalása révén, az egyetemi és főiskolai hallgatók életszínvonalának további emelését jelenti. Amellett, hogy felemeli az ösztöndíjtípusokat és segélyösszegeket, csökkenti a diákotthonok díját és lakáspótlékot juttat a diákotthonokba férőhely hiánya miatt be nem jutott hallgatóknak, jelentős jutalmat biztosít a munkájukat becsülettel végzettek számára.

Általában

alapelve a rendeletnek: jutalmazása a becsülettel, megtorlása a lelkiismeretlenül, lazán végzett munkának.

Mikor a jó munkát megjutalmazza, öntudatra nevel, mikor a lazahanyag hallgatót ösztöndíjának csökkentésével, megvonásával bünteti, magábaszállásra késztet. Felszabadulásunk kilencedik esztendejében minden egyes egyetemi és főiskolai hallgatóban ki kellett fejlődnie a felelősségtudatnak. Mikor a párt és kormányzatunk minden anyagi akadályt elhárítva útjából, lehetővé teszi számára a tanulást, e kötelességének elhanyagolása a dolgozó nép ellen elkövetett vétek.

Szemben a multtal, mikor a feltörekvő ifjúságnak senki hóna alá nem nyúlt, ma, mikor oly messzemenő a segítség,

a tanulás nem magánügy többé, hanem a közösség ügye.

Munkájáért mindenki felelősséggel tartozik a közösségnek.

Fiatalok! Apáitok a bányák, a közlekedés, a mezőgazdaság, a gyárak, iskolák, kórházak munkásai és értelmiségi dolgozói az idei kemény tél minden nehézségével megküzdenek. Az ő munkájuk teszi lehetővé számotokra a tanulást. Hogy melléjük állhassatok majd a munkában, hogy tovább építhessétek a szocializmust, már most, pályátokra készülve méltóknak kell bizonvulnotok a nép államának bizalmára. Minden oktató szaktársammal együtt őszintén kívánom, hogy mentől többet terjeszthessünk elő közületek a kitűnő tanulóknak járó legmagasabb prémiumra.

Dr. Koch Sándor
egyetemi tanár,
intézeti igazgató

Az Egyetemi Könyvtár idei bibliográfiai tervei

Az Egyetemi Könyvtár bibliográfiai csoportja a mult évhez hasonlóan az idén is több alkalmi bibliográfia sokszorosított formában való megjelentetésével kívánja elősegíteni az egyetemi tudományos dolgozók, egyetemi hallgatók és más könyvtárlátogatók könyvek közti tájékozódását, a szakirodalomban való eligazodását. Így például az I. és II. éves bölcsészhallgatók számára a könyvtár elkészíti *a népköltészet tanulmányozásához* szükséges könyvek, tanulmányok ajánló bibliográfiáját. Nagy és gondos anyaggyűjtés nyomán *az év második felében kerül megjelenésre a „Szeged, 1919" című bibliográfia*, amely a polgári forradalom, a tanácsköztársaság és az ellenforradalom történetének kutatásához lesz fontos segédeszköz. Ez a bibliográfia, melynek nyers anyaga, cédulakatalógusa a könyvtárban máris a szakkutatók rendelkezésére áll, nemcsak a 19-ben megjelent és 19-ről szóló önálló kiadványokat, nagyobb munkákat öleli fel, de nagymérvű részletességgel tartalmazza a szegedi sajtó anyagát is, elsősorban pedig az egész éven át megjelent „Délmagyarország" cikkeit, híreit. *Ez a munka egyúttal az első lépése az Egyetemi Könyvtár nagyjelentőségű kezdeményezésének, a „Szeged bibliográfiája" elkészítésének.* A szegedi bibliográfia munkálatainak előkészítése és módszertani kidolgozása most folyik a könyvtár biblográfiai csoportja keretében, s előreláthatóan az év közepetáján kerül sor egy szélesebb, külső munkatársakat is magábafoglaló munkaközösség megalakítására, majd a kutatómunka tényleges megkezdésére, hogy néhány év mulva, kb. 1956-ban már kezében lehessen e fontos kézikönyv mindannak, aki Szeged esemény-, művelődés-, irodalom-, politikai történetével, munkásmozgalmával, művészetével, gazdasági-társadalmi fejlődésével stb. alaposabban meg akar ismerkedni.

Másik új kezdeményezése az Egyetemi Könyvtárnak *a Szabad Nép-repertórium elkészítése* ez év január elsejétől kezdődően. Ez azért is jelentős, mert a könyvtár hetente szétküldi a sokszorosított cédula-anyagot az ország minden jelentős tudományos könyvtárának, hogy ugyanettől a föladattól őket tehermentesítse. E kezdeményezésnek bizonyára célszerű folytatása lesz egy olyan *országos munkamegosztás a tudományos könyvtárak között*, amely még több napilap és folyóirat repertóriumát teszi a szegedi egyetemi könyvtárban is, másutt is az olvasók, kutatók számára hozzáférhetővé.

A könyvtár hamarosan áttekinthetővé és hozzáférhetővé kívánja tenni egyes intézetekben elfelejtetten lappangó és sokszor értékes anyagot rejtő *kéziratos munkákat:* doktori értekezéseket, tanári szakvizsgálati dolgozatokat és pályamunkákat. Ezeknek nyilvántartásbavételével és jegyzékük közzétételével a tudományos szakirodalom sok *„rejtett tartalékkal"* gazdagodhat majd, hiszen ha e dolgozatoknak csak egy töredéke is használható — kritikailag átdolgozva — egy-egy speciális téma kutatásánál kiindulóponttal, akkor is nagy segítséget jelentenek főként a helytörténeti vizsgálódások számára.

Nem kevésbbé fontos föladata a könyvtár bibliográfiai csoportjának, hogy bibliografizálja *a szegedi egyetem tanárainak és tudományos segédszemélyzetének 1950 óta nyomtatásban megjelent dolgozatait,* s ezt a jövőben évenkint folyamatosan kiegészítve képet adjon a szegedi egyetemen folyó nagyarányú tudományos kutatómunkáról.

Gyakorlati célokat szolgál a bibliográfiai csoport által, az egyes intézetek tevékeny közreműködésével elkészítendő olyan jegyzéke, amely áttekinthetővé teszi *a különféle intézetek könyvtáraiba járó hazai és külföldi szakfolyóiratokat.* E jegyzék segítségével a kutatók könnyen megállapíthatják, hogy a keresett folyóiratot hol kaphatják meg.

Könyvtártudományi szempontból lesz hasznos segédkönyv a most készülő, szintén kezdeményezésszámba menő munka, az 1953-ban megjelent mintegy 250 magyar bibliográfiának összesítését, jegyzékét tartalmazó mű. Ez a *„bibliográfiák bibliográfiája"* újszerű a magyar könyvtári irodalomban.

E munkák mellett ugyanesak január elsejétől kezdődően részletes bibliográfiai földolgozásra kerül a megyei *Viharsarok* és a helyi *Délmagyarország* c. napilap anyaga is, ami egykor a történeti kutatás fontos forrásanyaga lesz majd. A bibliográfiai csoport dolgozói ezek mellett havonta egy alkalommal *meglátogatják az intézeti könyvtárakat,* tapasztalatcserét tartanak az intézeti könyvtárosokkal, segítik munkájukat. Az egyetem tudományos kutatói részére *„figyelőszolgálatot" vállalnak egy-egy probléma körében megjelenő újabb szakirodalom szemmeltartására* hosszabb időn át, és a talált bibliográfiai adatokat esetenkint közlik a kérdés kutatójával. A csoport a kutatókat azzal is segíti, hogy *egy-egy probléma irodalmát összegyűjti* részükre, s ezzel is megkönnyíti munkájukat. Végül a csoport tagjai látják el az olvasóterem nyitvatartási ideje alatt a referensi, *tájékoztató szolgálatot,* s ez idő alatt minden hozzájuk fordulót eligazítanak az őket érdeklő kérdés irodalmában.

Az egyetemi könyvtár bibliográfiai csoportja mindezekkel el kívánja érni, hogy a könyvtárt használó kutatók, olvasók minél könnyebben és gyorsabban kiismerhessék magukat a könyvek világában, *s minél több időt fordíthassanak az olvasásra.*

Péter László

A Szovjetunióban elkészült a magyar nyelv tudományos nyelvtanának első része

A Szovjetunió Tudományos Akadémiájának Nyelvtudományi Intézetében elkészült a magyar nyelv tudományos nyelvtanának első része. Az új tudományos mű főként az alaktan kérdéseivel foglalkozik. A könyvet Klara Majtyinszkája, a filológiai tudományok doktora írta. A mű második része a magyar nyelv szóképzésével foglalkozik majd.

Klara Majtyinszkája műve a szovjet finn-ugristák munkájának egy részét képezi.

Törőcsik Gábor

Törőcsik Gábor elvtárs tanulmányait a Jogi Karon az 1950—51-es tanévben kezdte el. Azóta tanulmányait mindenévben kitűnő eredménnyel végzi, s a Jogi Kar egyik legkiválóbb hallgatója.

Kiváló tanulmányi munkájának jutalmául az 1952—53-as tanév I. félévétől kezdődően Rákosi-ösztöndíjban részesül. Jelenleg a polgári jogi tanszéken végez demonstrátori munkát, s ezenkívül marxizmus-leninizmusból vezet igen eredményesen gyakorlati órákat.

Munkáját az alaposság, elmélyültség jellemzi. Amellett, hogy kitűnően végzi tanulmányait, készséggel segít hallgatótársainak tanulmányi problémáik megoldásában. Mint marxizmus-gyakorlatvezető, igen sok támogatást nyújt a gyakorlatokon a hallgatóknak.

Törőcsik elvtárs igen eredményes pártmunkát is végez. A kari alapszervezet szervező titkáraként dolgozik, munkáját becsületesen, lelkiismeretesen, lendülettel látja el.

A pártcsoportvezetőket fogja össze. Helyes irányításának köszönhető, hogy a pártcsoportértekezletek a Jogi Karon mindig színvonalasak, nemcsak a felületen mozgó kérdésekkel foglalkoznak, hanem lényeges problémákat tárgyalnak meg, amelyeknek megtárgyalása a munkát előre viszi.

AKIKRE BÜSZKÉK VAGYUNK

NAGY ZSUZSANNA

II. éves történelem-földrajz szakos főiskolai hallgató. Munkája kezdettől fogva jó volt. Kitartóan, egyenletesen tanult. Ennek eredménye, hogy átlaga egyre emelkedett. félévenként 4.6-ra, majd 4.8-ra, jelenlegi vizsgáin pedig kitűnőre. Munkája nem öncél.

GAJZER M. FERENC

III. évf. gyógyszerészhallgató, évfolyamának legjobb hallgatója. Minden beszámolóját és vizsgáját jeles eredménnyel tette le. Feleletei — a vizsgáztatók véleménye alapján — kimagaslóak voltak. Az évfolyamon mint csoportvezető, igen jól dolgozik.

Az influenzáról

Idén télen, az eddigi éveket meghaladó gyakorisággal léptek fel országszerte influenzás megbetegedések. Ebben a cikkben nem az influenza klinikai tüneteiről és járványtanáról kívánunk írni, hiszen úgyis legtöbb olvasónk saját magán tapasztalta, inkább az influenza kórokozójával és a betegség megelőzésével foglalkozunk.

Az idei influenzajárvány *kórokozóját* először a budapesti Országos Közegészségügyi Intézet virusosztálya, majd a szegedi Mikrobiológiai Intézet viruskutatói izolálták. Az influenza *kórokozója filtrálható virus.* Görbealakú, 100 millimikron nagyságú. E méretet úgy tudjuk legkönnyebben elképzelni, hogy ha elképzelünk egy 10 m-es átmérőjű gömböt, ahhoz hasonlítunk egy gombostűfejet, amekkora a gombostűfej a 10 m-es gömbhöz viszonyítva, akkora az influenzavirus a gombostűfejhez viszonyítva. Az influenzavirusok között megkülönböztetünk A., A vessző, B, és C-típusú törzseket. A B-típusú törzs ritkán okoz megbetegedést, de az általa okozott megbetegedés súlyos, gyakran halálos kimenetelű. Magyarországon B-típusú törzset utoljára két évvel ezelőtt mutattak ki. Az A-típusú törzs és az A-vessző tömeges, középsúlyos megbetegedéseket okoz, az idei járványból ezek a törzsek voltak kimutathatóak. A C-típusú ritkán fordul elő.

HOGYAN MUTATHATÓ KI AZ INFLUENZA-VIRUS?

A lázas influenzás beteg garatöblítést végez olyan folyadékkal, amely konyhasót, tojásfehérjét, penicillint és streptomycint tartalmaz. Az öblítő folyadékban lévő fehérje a virus életképességét és így kimutathatóságát hosszabb ideig tartja fenn, a penicillin és streptomycin a garatban lévő bacteriumok növekedését akadályozza meg. Az ilyen módon vett garatváladékból az influenzavirus 2 hónapig is kimutatható. A garatmosófolyadékot, amelyben a virust feltételezzük, keltetett tojásokba oltjuk, 3—4 nap után a tojás belsejét kiszívjuk és 3 alkalommal to vábboltjuk keltetett tojásba.

Háromszori átvitel után a tojás belsejében a virusok elszaporodnak, és hogyha ezt vörösvérsejtekkel összehozzuk, a virus a vörösvérsejteket kicsapja. Így győződünk meg arról, hogy a beteg garatváladékában van-e influenzavirus. A frissen izolált virusok fertőzőképesség szempontjából más tulajdonságúak, mint a többször átoltott virusok, többszöri átoltás után a virus emberre már nem fertőző.

VÉDETTSÉG: AZ INFLUENZA ELLEN

A betegséget kiállt egyén kb. fél évig védettséggel rendelkezik azzal az influenzavirus törzzsel szemben, mely betegségét okozta. Ezt bizonyítja az a körülmény is, hogy a betegséget kiállt egyén véréből kb. egy fél évig olyan anyag mutatható ki, amely a betegséget okozó virust közömbösíti.

A BETEGSÉG MEGELŐZÉSE

történhet influenza-védősavóval. A savót úgy termelik, hogy a virust állatokba oltják és ilyenkor az állatok vérsavójában a virust közömbösítő ellenanyag képződik. Az influenzasavó termelése igen bonyolult, költséges és egyenlőre még bizonytalan művelet, a cél azonban az, hogy olyan savókat termelhessünk, amely az influenzavirus legkülönbözőbb típusait közömbösíti.

A megelőzés másik módja csak általános rendszabályokra vonatkozik, ezeknek a megtartása azonban szintén hatásos lehet. Az influenzás beteg maradjon otthon, feküdjön ágyban. Ezt nemcsak saját érdekében teszi, hanem azért is, hogy munkatársait ne fertőzze. Az influenzás betegtől tartsuk távol magunkat, míg meg nem gyógyul. Ne prüszköljünk, ne köhögjünk egymásra, mert az influenza levegőn át cseppfertőzéssel terjed.

AZ INFLUENZA KEZELÉSE

Savó hiányában csak tüneti lehet: azonban a társfertőzések megelőzésére és kiküszöbölésére penicillint adunk. Az influenzajárvány most már szűnőben van és ha a megelőzés általános szabályait ismerjük, talán egy legközelebbi járvány terjedését is csökkenthetjük.

H. I. Mikrobiológiai Intézet